

Michał Kowalczyk

*Zamieszki w Budapeszcie w 2006 roku.
Katalizator rozwoju węgierskiego nacjonalizmu*

Wstęp

Problematyka węgierska przyciąga w ostatnich latach szczególną uwagę wielu polskich polityków, politologów, dziennikarzy, czy przeróżnych komentatorów życia publicznego. Rządy Fideszu, podobnie jak sama postać Viktora Orbána, stały się punktem pozytywnego lub negatywnego odniesienia, w zależności od posiadanych sympatii politycznych. Prasa i politycy prawicowi uznają zmiany na Węgrzech za przykład godny naśladowania, który powinien mieć swoje odzworowanie w Polsce. W tej perspektywie Orbán jest mężem stanu wytrwale broniącym interesów swojego kraju, potrafiącym sprzeciwić się najpotężniejszym przywódcom świata. Co więcej, jest on także obrońcą chrześcijańskiej Europy, chroniącym nie tylko Węgry od najazdu niezliczonej masy nielegalnych imigrantów. Zupełnie inaczej jawi się węgierski premier w narracji lewicowej oraz liberalnej. Wedle tego ujęcia dąży on do wprowadzenia nad Dunajem dyktatury (stąd niekiedy określa się go „Viktatorem”), podsyca też nastroje ksenofobiczne oraz rasistowskie, jak również pragnie rozbicia Europy, m.in. poprzez rzekomo zażyłe kontakty z Moskwą.

Tematem niniejszego tekstu są wydarzenia, które przyczyniły się do tego, że w środkach masowego przekazu dosyć często słyszemy o polityce na Węgrzech, o deklaracjach węgierskiego premiera, czy decyzjach jego rządu. Tymi wydarzeniami były zamieszki w Budapeszcie jesienią 2006 roku, spowodowane ujawnieniem wy-

powiedzi ówczesnego premiera Ferenc Gyurcsányego. To właśnie przyczyniło się do daleko idącej zmiany układu sił na węgierskiej scenie politycznej. W następnych latach doszło bowiem do spektakularnej klęski rządzącej koalicji postkomunistów i liberałów, z czego łatwo skorzystał Fidesz: wybory z 2010 roku przyniosły mu ponad dwie trzecie miejsc w parlamencie Węgier. Jednak nie tylko Fidesz stał się beneficjentem wydarzeń z 2006 roku. Ich skutkiem był również gwałtowny rozwój innego środowiska politycznego: węgierskich nacjonalistów. Stawiam tezę, że zamieszki z roku 2006 wyraźnie przyczyniły się do dynamicznego rozwoju węgierskiego nacjonalizmu, choć nie stanowią jedyne wytłumaczenia tego fenomenu w okresie ostatniej dekady.

Na początku przedstawione zostanie rozumienie pojęcia „nacjonalizm”, co jest potrzebne dla poprawności dalszego operowania tym terminem. Następnie scharakteryzujemy węgierską scenę polityczną przed 2006 rokiem, jak również samo środowisko nacjonalistów. Dalej ukazana będzie droga do klęski koalicji postkomunistów oraz liberałów, a także wyciek słynnego przemówienia z Ószöd. Jego bezpośrednim skutkiem były zamieszki, których przebieg zostanie pokrótce opisany. W ostatniej części przyjrzymy się rozwojowi środowiska węgierskich nacjonalistów na przykładzie partii Jobbik.

1. Definicja terminu „nacjonalizm”

Nacjonalizm jest pojęciem dość młodym, upowszechnionym dopiero w XX wieku. Można zaryzykować tezę, że jeszcze dziewiętnastowieczni nacjonaści sami siebie nie określali w ten sposób, choć w XX wieku zaczęto określać niektóre dziewiętnastowieczne ruchy narodowe (np. z okresu tzw. Wiosny Ludów) mianem nacjonalizmów, a ich przedstawicieli – nacjonalistami. W drugiej połowie

minionego stulecia poświęcono wiele uwagi badaniom nad narodem oraz nacjonalizmem, co jednak nie pozwoliło na wypracowanie jednej definicji. Według polskiego badacza Marka Waldenberga pod pojęciem nacjonalizmu można znaleźć różnorakie znaczenia: (1) proces kształtowania się narodu; (2) ruch narodowy; (3) określony stan świadomości narodowej; (4) idea państwa narodowego oraz dążenie do jego realizacji; (5) określony system poglądów (ideologia) dotyczący narodu i stosunków między narodami; (6) określona postawa wobec własnego narodu oraz innych narodów¹. Natomiast brytyjski socjolog Anthony D. Smith pisze, że termin nacjonalizmu wiążemy na ogół z pięcioma znaczeniami: (1) proces kształtowania się lub rozwoju narodów; (2) sentyment narodowy lub świadomość przynależności do narodu; (3) język i symbolika narodu; (4) społeczny i polityczny ruch na rzecz narodu; (5) doktryna i/lub ideologia narodu, zarówno ogólna, jak i jednostkowa².

Spośród definicji nacjonalizmu można wyróżnić takie, gdzie termin ten pojmowany jest aksjologicznie neutralnie, jak również wartościujące nacjonalizm oraz oceniające to zjawisko zdecydowanie negatywnie (widząc w nim przyczynę wielu nieszczęść, które spadły na ludzkość zwłaszcza w XX wieku). Jednym z najbardziej znanych badaczy (oraz krytyków) nacjonalizmu był Ernest Gellner. Jego zdaniem, nacjonalizm jest „przede wszystkim zasadą polityczną, która głosi, że jednostki polityczne powinny pokrywać się z jednostkami narodowościowymi”³. Dodaje również, iż można zdefiniować nacjonalizm jako sentyment i jako ruch. „Sentyment nacjonalistyczny to uczucie gniewu, wzbudzone przez jej naruszenie, bądź

¹ M. Waldenberg, *Narody zależne i mniejszości narodowe w Europie Środkowo-Wschodniej. Dzieje konfliktów i idei*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000, s. 40.

² A.D. Smith, *Nacjonalizm. Teoria, ideologia, historia*, Wydawnictwo Sic!, Warszawa 2007, s. 16-17.

³ E. Gellner, *Narody i nacjonalizm*, Difin, Warszawa 2009, s. 75.

uczucie satysfakcji, wzbudzone przez jej przestrzeganie. Ruch nacjonalistyczny zaś to ruch, który został wywołany tego rodzaju sentymentem”⁴.

Zdecydowanie bardziej neutralne aksjologicznie stanowisko wobec nacjonalizmu przyjmuje Smith. Przekonuje on, że istnieją przeróżne typy ideologii nacjonalistycznych: religijne, świeckie, konserwatywne, radykalne, imperialne, secesjonistyczne oraz inne⁵. Tak naprawdę trudno więc mówić o jednym nacjonalizmie, choć posiadają one punkty zbieżne. Zdaniem Smitha nacjonalizmy łączą jednak chociażby główne tezy, których zbiór można określić „podstawową doktryną” nacjonalizmu: (1) świat podzielony jest na narody, każdy z nich ma swój własny charakter, historię i przeznaczenie; (2) naród jest wyłącznym źródłem władzy politycznej; (3) lojalność wobec narodu jest nadrzędna w stosunku do wszystkich innych typów lojalności; (4) aby być wolną, każda jednostka musi przynależeć do narodu; (5) każdy naród pragnie możliwości pełnej autoekspresji i autonomii; (6) aby na świecie panował pokój i sprawiedliwość, musi być to świat autonomicznych narodów⁶.

Przyjmijmy zatem w tym krótkim tekście definicję nacjonalizmu autorstwa Smitha: „Ruch ideologiczny skierowany na zdobycie i zachowanie autonomii, jedności i tożsamości społeczności, której członkowie uznawani są za stanowiących rzeczywisty lub potencjalny «naród»”⁷. Niewątpliwą zaletą takiego podejścia jest możliwość jego zastosowania wobec wielu, częstokroć skrajnie różnych nacjonalizmów. Warto przywołać również zdanie Adama Bromke: „Nacjonalizm jest pojęciem neutralnym – jak ogień. Dopóki pali się w kominku, ogrzewa domostwo, przyrządza się na nim posiłki i wo-

⁴ Tamże.

⁵ A. Smith, *Nacjonalizm. Teoria, ideologia, historia*, wyd. cyt., s. 36.

⁶ Tamże, s. 37.

⁷ Tamże, s. 21.

kół niego skupia się rodzina. Dopiero kiedy zagrozi pożarem, mogącym przerzucić się na sąsiednie domostwa, staje się destruktywny”⁸.

2. Węgierska scena polityczna przed 2006 rokiem

Warto w tym miejscu przybliżyć sytuację na scenie politycznej Węgier po transformacji ustrojowej, z której zdecydowaną krytyką wystąpili węgierscy nacjonalisci. Począwszy od drugiej połowy lat dziewięćdziesiątych główna oś podziału na węgierskiej scenie politycznej przebiegała pomiędzy Węgierską Partią Socjalistyczną (Magyar Szocialista Párt, MSZP), wspieraną przez Związek Wolnych Demokratów (Szabad Demokraták Szövetsége, SZDSZ), a rządzącym obecnie Fideszem.

Należy podkreślić, że MSZP to sukcesorka komunistycznej Węgierskiej Socjalistycznej Partii Robotniczej (Magyar Szocialista Munkáspárt, MSZMP), która przez dekady rządziła Węgrami. Jednak MSZP szybko odeszła od dogmatów komunizmu (czy wręcz jakiegokolwiek lewicowości w spojrzeniu na gospodarkę), a zatem już w latach dziewięćdziesiątych była czołowym propagatorem zmian w duchu neoliberalizmu, podobnie jak jej wieloletni koalicjant, czyli SZDSZ⁹. Ta partia z kolei była powszechnie utożsamiana ze sferami inteligentnymi o nastawieniu liberalnym oraz wyborcami największych miast. Fakt, że w MSZP nie brakowało osób służących w komunistycznym aparacie bezpieczeństwa, nie przeszkodził w dość trwałym porozumieniu z byłymi opozycjonistami z SZDSZ. Obydwie formacje cieszyły się przychylnością znaczącej części mediów na Wę-

⁸ A. Bromke, *Nacjonalizm w nowoczesnym świecie* [w:] *Nacjonalizm. Konflikty narodowościowe w Europie Środkowej i Wschodniej*, red. S. Helnarski, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2001, s. 10.

⁹ Zob. L. Tóth, *Postkomunistyczna koalicja rządowa na Węgrzech* [w:] *Janusowe oblicze transformacji na Węgrzech 1990–1998*, red. M. Schmidt i L. Tóth, Kairosz–Pax, Budapeszt–Warszawa 2001, s. 414–443.

grzech, a ponadto MSZP dysponowała rzeszą wiernych jej pracowników administracji państwowej, co było oczywiście spadkiem po MSZMP¹⁰. Ugrupowania współrzędziły krajem w latach 1994–1998 oraz 2002–2008 (w 2008 roku SZDSZ opuścił koalicyjny gabinet i przez ostatnie dwa lata kadencji MSZP samodzielnie tworzyła rząd mniejszościowy)¹¹.

Po drugiej stronie politycznej barykady stał Fidesz, czyli inaczej Związek Młodych Demokratów (Fiatal Demokraták Szövetsége). Został on założony w 1988 roku przez studentów o nastawieniu antykomunistycznym i liberalnym, zaś na przywódcę organizacji wyrósł charyzmatyczny Viktor Orbán. Fidesz przeszedł w latach dziewięćdziesiątych ewolucję od partii o profilu liberalnym (warto podkreślić, że ugrupowanie nawet przynależało do Międzynarodówki Liberalnej) do ludowo-konserwatywnej. Formacja ta coraz bardziej zaczęła kwestionować sposób transformacji ustrojowej i radykalizowała swój dyskurs oraz postulaty¹². W wyborach parlamentarnych z 1998 roku Fidesz uzyskał wynik, który umożliwił mu skonstruowanie koalicji wyborczej i rządzenie przez cztery lata. Był to zatem pierwszy gabinet z Orbánem jako premierem¹³. Tymczasem w 2002 roku ugrupowanie odniosło szokującą porażkę wyborczą i przez kolejne osiem lat znajdowało się w opozycji wobec rządów koalicji MSZP–SZDSZ, aż do spektakularnego zwycięstwa w 2010 roku¹⁴. Od kongresu w 2003 roku pełna zaś nazwa partii to Fidesz –

¹⁰ Tamże.

¹¹ Z. Bogád, Gy. Nagy, *SZDSZ: Gyurcsány mentálistan alkalmatlan*, <http://index.hu/belfold/szdszmnt0803/> (dostęp: 20.02.2017).

¹² B. Góralczyk, *Węgierski pakiet*, Studio Wydawnicze FAMILIA, Warszawa 2000, s. 216–220.

¹³ *Országgyűlési választások Magyarországon 1998*, http://www.valasztas.hu/hu/ovi/51/51_0.html (dostęp: 20.02.2017).

¹⁴ *The History of Fidesz*, <https://web.archive.org/web/20071010152354/http://www.fidesz.hu/index.php?Cikk=68476> (dostęp: 20.02.2017).

Węgierska Unia Obywatelska (Fidesz – Magyar Polgári Szövetség)¹⁵.

3. Węgierskie środowisko nacjonalistyczne przed 2006 rokiem

Transformacja ustrojowa w krajach Europy Środkowo-Wschodniej przyczyniła się do stopniowego odradzania nacjonalizmów w tym regionie. Ruchy nacjonalistyczne nie cieszyły się na ogół przychylnością demokratycznie wybranych władz, jednakże uzyskały możliwość legalnej działalności – tak jak wiele innych ruchów politycznych. Zwłaszcza Węgry wydawać by się mogły idealnym krajem dla nacjonalistów, ku czemu jest kilka powodów. Po pierwsze, nacjonalizm węgierski odgrywał ważną rolę w życiu państwa już w XIX wieku, później zaś po I wojnie światowej¹⁶. Warto tutaj wspomnieć chociażby o Narodowej Partii Jedności (Nemzeti Egység Pártja), która w latach trzydziestych odgrywała kluczową rolę na węgierskiej scenie politycznej, a jej przywódca Gyula Gömbös był w latach 1932–1936 premierem kraju¹⁷. Po drugie, po zmia-

¹⁵ Tamże.

¹⁶ Węgierski nacjonalizm posiadał (i nadal posiada) liczne nurty, które warto rozróżniać. Można wymienić m.in. nurt liberalny (zwłaszcza w XIX wieku), konserwatywny oraz chrześcijański, korporacyjny, turański, neopogański, jak również narodowo-socjalistyczny (strzałokrzyżowcy). Niektóre z nich wzajemnie się przenikały (np. turański i neopogański). Częstym błędem jest sprowadzanie całości zagadnienia węgierskiego nacjonalizmu do działalności strzałokrzyżowców Ferenc Szálasi. Dokonali oni licznych zbrodni pod koniec II wojny światowej, natomiast nie cieszyli się większą popularnością w społeczeństwie. Doszli do władzy tylko dzięki wsparciu III Rzeszy po obaleniu adm. Miklósa Horthyego.

¹⁷ Gömbös wzorował się na Benito Mussolinim, dążył także do sojuszu z faszystowskimi Włochami oraz III Rzeszą. W polityce wewnętrznej dążył do uzyskania poparcia robotników oraz chłopów, znany był również ze swojej niechęci wobec arystokracji. Zob. J. Gergely, *Gömbös Gyula. Politikai pályakép*, Vincze Kiadó, Budapest 2001.

nie systemu odżyło zainteresowanie rodakami w krajach sąsiednich, zamieszkującymi terytoria należące jeszcze w pierwszej połowie XX wieku do Węgier¹⁸. To natomiast sprzyja postawom rewizjonistycznym, prezentowanym zwłaszcza wobec Rumunii, Słowacji, Serbii oraz Ukrainy. Węgierscy nacjonałiści otwarcie kwestionują postanowienia Traktatu z Trianon (4 czerwca 1920) i określają go dyktatem¹⁹. Trauma trianońska stanowi zresztą ważny element tożsamości narodowej Węgrów, a Trianon odgrywa w debacie publicznej rolę złowrogiego symbolu tragedii narodu. Po trzecie, coraz większy problem zaczęła stanowić kwestia integracji ze społeczeństwem ludności cygańskiej (romskiej), którą to powszechnie oskarża się o brak chęci do pracy czy szczególną skłonność do przestępczości. Wśród wielu Węgrów pojawiło się przekonanie o braku należytej ochrony ze strony państwa oraz o marnotrawieniu pieniędzy na zasiłki dla tej mniejszości²⁰. Po czwarte, rozczarowanie transformacją ustrojową oraz spadkiem poziomu życia sprzyja postulatowi radykalnym.

Pomimo tego wszystkiego, przez prawie dwadzieścia lat po

¹⁸ Konkretnie do Królestwa Węgier, określanego też Zalitawią lub – oficjalnie – Krajami Korony Świętego Stefana, w ramach Austro-Węgier.

¹⁹ W taki sposób Trianon określił m.in. przywódca Jobbiku. Zob. *Gabor Vona: Europe kept silent-interview*, http://www.jobbik.com/gabor_vona_europe_kept_silent_-_interview (dostęp: 9.06.2017).

²⁰ Różne badania wykazują niechętną postawę Węgrów wobec Cyganów. Według badań Társadalmi Konfliktusok Kutatóközpont (Centrum Badań Konfliktów Społecznych) z 2013 roku 65% Węgrów nie wyobraża sobie przedstawiciela mniejszości cygańskiej jako premiera Węgier, 69% nie chciałoby mieć partnera, 37% nie zaakceptowałoby zaś sąsiada tej narodowości. Cyganie dość powszechnie są tutaj kojarzeni z przestępczością czy brakiem troski o utrzymywanie czystości. Zob. *Cigányellenesség ma: a cigányokról alkotott kép a mai Magyarországon*, http://konfliktuskutato.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=367%3Aciganyellenesség-ma-a-ciganyokrol-alkotott-kep-a-mai-magyarorszagon&catid=44%3Arasszizmus&Itemid=216 (dostęp: 9.06.2017).

zmianie systemu nacjonalisci nie odgrywali istotnej roli na węgierskiej scenie politycznej. Najwaniejsz formacj polityczną, którą mona okreli mianem nacjonalistycznej, była Węgierska Partia Sprawiedliwości i ycia (Magyar Igazsg és Élet Prtja, MIÉP), zaozona w 1993 roku przez znanego pisarza i polityka Istvna Csurk, po opuszczeniu przez niego rdzcego wwczas krajem Węgierskiego Forum Demokratycznego (Magyar Demokrata Fórum, MDF)²¹. Była to partia narodowo-konserwatywna, którą tylko raz (1998) przekroczyła w wyborach parlamentarnych prg wyborczy²². A do momentu pojawienia się Jobbiku, to gwnie ta formacja reprezentowała węgierski nacjonalizm. Csurka krytykowa rdy komunistyczne, jak rwnie liberałów, zarzuca im m.in. brak wartości moralnych i skupianie się tylko na zysku. Apelow do Wgrw o odrzucenie nihilizmu oraz posłuszeństwa wobec si zewnrtnych. Wystpowa take z daniami ochrony rodakw zamieszkujących sąsiednie państwa, pozostawionych poza terytorium Wgier w wyniku niekorzystnego dla Wgier biegu historii²³. chocia MIÉP nie by ugrupowaniem bardziej radykalnym od Jobbiku, to stanowi przez wiele lat idealny „straszak” dla elit lewicowych oraz liberalnych, którą przypisywały Fideszowi ciche porozumienie z parti Csurki²⁴.

W celu lepszego zrozumienia fenomenu wgierskiego nacjonalizmu w ciągu ostatniej dekady naley podkrelic aktywną działalność nie tylko na niwie *stricto* politycznej. Szczglnie warty uwagi jest rozkwit treści nacjonalistycznych na gruncie kultury, czy raczej popkultury. W latach poprzedzających wydarzenia z 2006 roku coraz

²¹ B. Gralczyk, *Wgierski pakiet*, wyd. cyt., s. 204.

²² *Orszggylési választások Magyarországon 1998*, wyd. cyt.

²³ B. Gralczyk, *Wgierski pakiet*, wyd. cyt., s. 203.

²⁴ T. Fischer, *Wgierski tygrys* [w:] *Przekraczając uprzedzenia i entuzjazm. Druga kadencja Viktora Orbána*, red. J. O’Sullivan i K. Poczy, Ośrodek Myśli Politycznej – Danube Institute, Krakw–Budapeszt 2006, s. 55.

popularniejsze zaczęły stawać się zespoły muzyczne grające narodowego rocka (*Nemzeti Rock*), które pozyskały licznych fanów, zwłaszcza wśród młodzieży²⁵. Szczególną popularność zdobyła założona w 2003 roku Kárpátia²⁶, częstokroć skupiająca się na tematyce utraconych przez Węgier ziem²⁷. W 2014 roku władze rumuńskie oskarżyły zespół o podżeganie do nastrojów antyrumuńskich podczas ich koncertu w Transylwanii dla tamtejszych Węgrów²⁸. Znaczącą popularnością cieszą się również inne zespoły grające narodowego rocka: Ismerős Arcok²⁹, Romantikus Erőszak³⁰, Egészséges Fejbőr³¹, czy Hungarica³². Mówiąc na marginesie, ten ostatni zespół skupia się w ostatnich latach na tematyce przyjaźni polsko-węgierskiej i nagrywa piosenki także w języku polskim, co musi budzić – niezależnie od oceny zjawiska – pewien podziw dla wykazanej determinacji w nauce naszej mowy³³. Ciekawym zespołem wydaje się być też Palmetta, która łączy muzykę folkową oraz rock, jest również jednym z niewielu zespołów narodowego rocka z woka-

²⁵ A. Harmati, *Rockzene a nemzetért*,

http://alfahir.hu/rockzene_a_nemzetert-20121118 (dostęp: 20.02.2017).

²⁶ Strona zespołu: <http://www.karpatiazenekar.hu/>

²⁷ W 2012 roku Kárpátia zagrała koncert w Warszawie na zaproszenie posła Artura Górskiego. W trakcie koncertu wokalista grupy János Petrás wyraził nadzieję, że zostanie przywrócona granica polsko-węgierska. Zob. A. Górski, *Karpatia na Ursynowie – jak do tego doszło*, <http://www.fronda.pl/blogi/posel-na-sejm-rp/karpatia-na-ursynowie-jak-do-tego-doszlo,30946.html> (dostęp: 20.02.2017).

²⁸ *Uszítás miatt vádat emeltek a Kárpátia énekese ellen Romániában*, <http://www.blikk.hu/aktualis/kulfold/uszitas-miatt-vadat-emeltek-a-karpatia-enekese-ellen-romaniaban/p66r8pe> (dostęp: 20.02.2017).

²⁹ Strona zespołu: <http://www.ismerosarcok.hu/>

³⁰ Strona zespołu: <http://www.romantikuserozsak.hu/>

³¹ Strona zespołu: <http://www.egeszsegesfejbor.hu/>

³² Strona zespołu: <http://www.hungaricamusica.hu/>

³³ Tamże.

lem żeńskim³⁴.

Można śmiało zaryzykować stwierdzenie, że jeden udany utwór muzyczny jest w stanie osiągnąć większy efekt, niż nieskończona ilość wieców, programów czy deklaracji politycznych. Jego wysłuchanie nie wymaga większego wysiłku od odbiorcy, natomiast może skutkować rozbudzeniem emocji, zwłaszcza jeżeli odwołuje się do historii, tożsamości narodowej czy – niekiedy – do emocji wyraźnie negatywnych. W węgierskim narodowym rocku można dostrzec treści pozytywne: miłość do ojczyzny, dumę z pochodzenia, ludowych zwyczajów i legend, czy nawet wychwalanie narodowych trunków³⁵. Pojawiają się również treści negatywne: groźenie niektórym państwom sąsiednim, którym zarzuca się okupację węgierskich ziem, czy deklaracje wojny wobec wszelkich wrogów Węgier.

Tymczasem jeszcze przed wydarzeniami z 2006 roku pojawiło się radio internetowe skupiające się na rozpowszechnianiu narodowego rocka – Radio Świętej Korony (Szent Korona Rádió)³⁶. Ważną tutaj rolę odegrał też odbywający się corocznie od 2001 roku festiwal Węgierska Wyspa (Magyar Sziget)³⁷, przyciągający tysiące uczestników (w tym Węgrów z krajów sąsiednich). Mogli oni nie tylko wysłuchać ulubionych grup muzycznych grających narodowego rocka, ale również ujrzeć występy folkowe, rekonstrukcje historyczne, pokazy jazdy konnej, czy spróbować sił w przeróżnych spor-

³⁴ Strona zespołu: <http://palmettazenekar.hu/>

³⁵ Jeden z najbardziej znanych utworów Kárpátii dotyczy palinki – wysokoprocentowego alkoholu produkowanego na bazie przeróżnych owoców. Zob. *Kárpátia – Pálinka*, <http://www.zeneszoveg.hu/dalszoveg/26700/karpatia-palinka-zeneszoveg.html> (dostęp: 20.02.2017).

³⁶ Strona: <http://szentkoronaradio.com/>

³⁷ Nie należy mylić z festiwalem Sziget, który co roku gości w Budapeszcie gwiazdy światowej muzyki.

tach (m.in. w strzelaniu z łuku)³⁸. Organizacją wydarzenia zajmuje się Ruch Młodzieżowy 64. Komitatów (Hatvannégy Vármegye Ifjús-Ifjúsági Mozgalom, HVIM)³⁹, którego wieloletni przywódca, László Toroczkai, był w 2006 roku jednym z przywódców protestów rządowych, zaś obecnie jest wiceprezesem Jobbiku⁴⁰. Środowisko węgierskich nacjonalistów rosło zatem w siłę, natomiast wciąż nie było w stanie wyraźnie zaznaczyć swojej obecności na gruncie tycznym. Doskonała okazja nadeszła właśnie w 2006 roku.

4. Na drodze do klęski koalicji MSZP–SZDSZ

Wiosną 2006 roku odbyły się na Węgrzech wybory parlamentarne, drugie z kolei zwycięstwo odniosła MSZP, premierem z jej ramienia był już od 2004 roku Ferenc Gyurcsány. Kolejny gabinet utworzono oczywiście z udziałem SZDSZ⁴¹. Rząd w trakcie kampanii wyborczej obiecywał obywatelom dalszy wzrost poziomu życia, który w sposób widoczny poprawił się w latach 2002–2006. Dla części obywateli były to wiarygodne zapewnienia, wszak już w 2002 roku udało się koalicji MSZP–SZDSZ odnieść triumf nad Fideszem właśnie poprzez liczne obietnice wyborcze, które następnie częściowo spełniono, m.in. w ramach „Programu 100 dni”. Podniesiono kwoty pensji pracowników sektora publicznego, zasiłków dla rodzin, jak również emerytur⁴². Zostało to ciepło przyjęte przez spo-

³⁸ Profil festiwalu na portalu społecznościowym, Facebook:

<https://www.facebook.com/magyarsziget/>

³⁹ *Mi lesz veled, Magyar Sziget?*,

http://alfahir.hu/mi_lesz_veled_magyar_sziget (dostęp: 20.02.2017).

⁴⁰ *Toroczkai László*, <https://jobbik.hu/kepviseloink/toroczkai-laszlo> (dostęp: 20.02.2017).

⁴¹ *Országgyűlési választások 2006*,

http://www.valasztas.hu/hu/ovi/44/44_0.html (dostęp: 21.02.2017).

⁴² Zob. B. Szolomayer, *Lewicowe eksperymenty [w:] Przekraczając uprzedzenia i entuzjizm...*, wyd. cyt., s. 99-126.

leczeństwo, choć zaczął pogłębiać się deficyt budżetowy. Złamana została tymczasem niepisana zasada wszystkich dotychczasowych rządów na Węgrzech po 1989 roku, iż nie finansuje się wydatków socjalnych z kredytów⁴³.

Latem 2005 roku koalicja MSZP i SZDSZ ogłosiła „Program 100 kroków”, który zapoczątkował kolejne rozdawnictwo publicznych pieniędzy oraz był poniekąd reakcją na coraz lepsze w sondażach wyniki Fideszu. Udało się zyskać ponownie przewagę nad partią Viktora Orbána, choć rządzący zdawali sobie już najpewniej sprawę, że państwo zbliża się do bankructwa i po wyborach parlamentarnych w 2006 roku kraj czekają drastyczne reformy⁴⁴. Pomimo to przeznaczono ogromne sumy na kampanię wyborczą, przekonując obywateli, że Węgry czekają kolejne lata dynamicznego rozwoju pod rządami koalicji MSZP–SZDSZ. Tymczasem Fidesz argumentował, że kraj niebawem znajdzie się w kryzysie gospodarczym, co jednak nie przekonało wystarczającej liczby wyborców. Liczne pożyczki, w tym zaciągane w obcych walutach, sprawiały, iż poziom życia przeciętnego Węgra szybko się poprawiał w latach 2002–2006. Koalicja postkomunistów i liberałów ukrywała tymczasem dane budżetowe, dokonując nawet fałszerstw w sprawozdaniach dla Unii Europejskiej. Co więcej, wiosną 2006 roku wstrzymano publikację kwartalnych sprawozdań Centralnego Urzędu Statystycznego, aby nie wpłynęło to na przebieg wyborów parlamentarnych. To zaś spowodowało, że Fidesz nie mógł poprzeć swoich prognoz twardymi danymi⁴⁵.

Wkrótce po wyborach okazało się, że politycy MSZP i SZDSZ zaklinali rzeczywistość. Balázs Szolomayer zwraca uwagę, iż po raz pierwszy nie prowadzono polityki rozdawnictwa publicz-

⁴³ Tamże.

⁴⁴ Tamże.

⁴⁵ Tamże.

nych pieniędzy bezpośrednio po wyborach parlamentarnych⁴⁶. Węgierski system wyborczy jest tak skonstruowany, że wybory samorządowe odbywają się na jesieni tego roku, w którym obywatele wybierają wcześniej (wiosną) posłów do parlamentu. Dlatego praktyką stało się spełnianie chociażby części obietnic wyborczych w okresie pomiędzy wiosną a jesienią roku wyborczego. Tymczasem już latem węgierskich wyborców dotknęły drastyczne oszczędności, co wywoływało poczucie bycia oszukanyymi przez rządzących⁴⁷. Co więcej, 17 września wyciekło nagranie zwane „Przemówieniem z Ószöd” (*Ószödi beszéd*), które rozpalilo polityczne emocje na niespotykaną, przynajmniej po 1989 roku, skalę. Było to wystąpienie premiera Gyurcsányego z maja 2006 roku, czyli kilka tygodni po wyborach parlamentarnych, skierowane do posłów MSZP na specjalnym posiedzeniu w Balatonószöd, czyli niewielkim kurorcie nad Balatonem. Przemowa miała zostać utrzymana w tajemnicy, jednakże w niedzielę 17 września wyemitowało je Radio Węgierskie (Magyar Rádió).

Ujawnione przemówienie Gyurcsányego unaocznilo fakt okłamywania przez postkomunistów swojego elektoratu. Nie tylko na Węgrzech, lecz również w wielu państwach Europy znane stały się takie stwierdzenia premiera, jak „kłamaliśmy rano, nocą i wieczorem” (*hazudtunk reggel, éjjel, meg este*), czy „Nie ma wielu opcji. Nie ma, dlatego, że spieprzyliśmy. Nie trochę, ale bardzo” (*Nincsen sok választás. Azért nincsen, mert elkürtük. Nem kicsit, nagyon*)⁴⁸. Gyurcsány przyznał, iż świadomie okłamywano obywateli i utrzymywano w tajemnicy przed społeczeństwem fatalny stan gospodarki kraju, tak aby nie mogło to wpłynąć na wyniki wyborów.

⁴⁶ Tamże.

⁴⁷ Tamże.

⁴⁸ *A teljes balatonószödi szöveg*, <http://nol.hu/archivum/archiv-417593-228304> (dostęp: 21.02.2017).

Oświadczył również, że w ciągu ostatnich lat rząd nie uczynił tak naprawdę czegokolwiek, z czego można by być dumnym, zaś obecnie państwo znajduje się na krawędzi bankructwa. Oprócz tego, premier Węgier wyrażał się w skrajnie wulgarny sposób na temat własnego kraju⁴⁹.

5. Przebieg zamieszek

Po wyemitowaniu przemówienia Gyurcsányego, opozycja parlamentarna na czele z Fideszem wezwała premiera do natychmiastowej dymisji. Potwierdził on autentyczność nagrania, jednakże stanowczo odmówił rezygnacji. Zaznaczył jednocześnie, że na zamkniętych spotkaniach mówi się w inny sposób, aniżeli wobec szerszej publiczności⁵⁰. Nie przekonało to społeczeństwa, zatem już wieczorem 17 września kilkuset demonstrantów zgromadziło się na budapesztańskim placu Kossutha (czyli przed budynkiem parlamentu). Pierwszy dzień protestów minął spokojnie, skandowano hasła antyrządowe oraz wezwano premiera do niezwłocznej dymisji⁵¹. 18 września już kilkadziesiąt tysięcy osób demonstrowało w tym miejscu. Natomiast następnego dnia doszło do pierwszych starć z policją, gdy tłum zebrany na pobliskim placu Wolności zaatakował budynek telewizji państwowej. Został on zdobyty przez demonstrantów, a następnie splądrowany. Wydarzenia te stały się znane jako „oblężenie telewizji”. Demonstranci początkowo domagali się tylko przedstawienia na wizji ich petycji, co zakończyło się fiaskiem⁵². Wśród uczestników starć wyróżnili się właśnie węgierscy nacjonali-

⁴⁹ Tamże.

⁵⁰ Gyurcsány szívesen magyarázza a kiszivárogtatott felvételt, <http://index.hu/belfold/kiszivarog09/> (dostęp: 21.02.2017).

⁵¹ Tüntetések, tévéfoglalások percről percre, <http://index.hu/belfold/tuntet0917/> (dostęp: 21.02.2017).

⁵² B. Szolomayer, *Lewicowe eksperymenty*, wyd. cyt., s. 117.

ści⁵³. Jednym z ich przywódców był wspomniany już Toroczkaï, który wezwał do buntu względem władzy. Znalazł się też wśród członków powstałego wówczas Węgierskiego Komitetu Narodowego 2006 (Magyar Nemzeti Bizottság 2006)⁵⁴.

Premier Gyurcsány rozkazał spacyfikować demonstrantów i zgodził się na użycie wszelkich środków. W Budapeszcie wybuchały kolejne zamieszki, m.in. pod siedzibą MSZP, dochodziło również do manifestacji w innych miastach⁵⁵. Tymczasem 23 października odbywały się niezwykle ważne obchody pięćdziesiątej rocznicy rewolucji z 1956 roku. Fakt, że organizował je rząd złożony z byłych aparatczyków partii komunistycznej, którzy we wcześniejszym okresie swoich karier wspierali władze odpowiedzialne za terror wobec powstańców, wywoływał niezadowolenie wielu Węgrów⁵⁶. Policja z kolei złamała umowę z demonstrantami i zaatakowała ich w nocy z 22 na 23 października. Usunęła powstałe miasteczko namiotowe⁵⁷. Natomiast demonstranci uruchomili stary czołg, stanowiący część muzealnej wystawy z okazji rocznicy rewolucji. Jak się okazało, był sprawny, toteż postanowiono go wykorzystać w walkach z policją⁵⁸. Obchody pięćdziesiątej rocznicy pamiętnych wydarzeń z 1956 roku, na których gościło wielu światowych przywódców, odbywały się zatem z zamieszkami w tle.

Policja dopuściła się wielu aktów bezprawia i brutalnie pacy-

⁵³ *Csata a Szabadság téren - ostrommal foglalták el az MTV-t*, <http://index.hu/belfold/ost060919/> (dostęp: 21.02.2017).

⁵⁴ *Toroczkaï László: A 2006-os forradalomról*, <http://alfahir.hu/node/858> (dostęp: 21.02.2017).

⁵⁵ *Tüntetések, tévéfoglalások percről percre*, wyd. cyt.

⁵⁶ B. Szolomayer, *Lewicowe eksperymenty*, wyd. cyt., s. 118.

⁵⁷ *Ünneplés helyett utcai harcok Budapesten*, <http://www.origo.hu/itthon/20061023egyre.html?pIdx=2> (dostęp: 21.02.2017).

⁵⁸ *Idén is lesz egy tank október 23-án a fővárosban*, <http://alfahir.hu/node/38870> (dostęp: 21.02.2017).

fikowała demonstrujących. Atakowała bowiem także pokojowe wiece, np. za pomocą gazu łzawiącego, gumowych pocisków czy pałek teleskopowych. Ucierpieli m.in. ludzie rozchodzący się po antyrządowym wiecu zorganizowanym przez największą wówczas partię opozycyjną, czyli Fidesz. Pomimo tego Unia Europejska uznała zamieszki za wewnętrzną sprawę Węgier i nie wyraziła zaniepokojenia łamaniem praw obywatelskich. Zupełnie załamało się zatem zaufanie nie tylko wobec węgierskiego rządu, lecz również względem elit unijnych⁵⁹. Ma to istotne przełożenie na współczesny odbiór zagranicznej krytyki wobec rządów Orbána. Zarzuty naruszania praw obywatelskich przez rządy Fideszu wydają się zupełnie niezrozumiałe (a nawet mogą powodować oskarżenia o stosowanie podwójnych standardów), kiedy ma się na uwadze tolerowanie przez Unię decyzji o brutalnej pacyfikacji wystąpień antyrządowych z 2006 roku. Co więcej, wyraźnie rzuca się w oczy rozbieżność stanowiska Brukseli wobec wydarzeń z Budapesztu sprzed ponad dekady a względem tzw. Euromajdanu na Ukrainie w 2014 roku, kiedy to przywódcy unijni potępiłi ówczesne władze w Kijowie.

W trakcie zamieszek nacjonaliści wyraźnie zaznaczyli swoją obecność, zaś spektakularna klęska rządów koalicji MSZP–SZDSZ pozwoliła im wkrótce zebrać polityczne profity. Pamiętny rok 2006 stał się natomiast ważnym symbolem buntu przeciwko władzy i katalizatorem dla dynamicznego rozwoju nacjonalizmu na Węgrzech⁶⁰. Warto na marginesie podkreślić, że Kárpátia zadedykowała wydarzeniom z 2006 roku piosenkę pt. *Barátom mondd merre vagy* (Przyjacielu powiedz mi, gdzie jesteś). Szybko stała się ona popularna,

⁵⁹ B. Szolomayer, *Lewicowe eksperymenty*, wyd. cyt., s. 118-119.

⁶⁰ Zob. *10 évvel ezelőtt valami elkezdődött – francia dokumentumfilm 2006-os eseményekről*, http://kormend.jobbik.hu/hirek/10_evvel_ezelott_valami_elkezdodott_francia_dokumentumfilm_2006_os_esemenyekrol (dostęp: 24.02.2017).

m.in. wśród radykalnie nastawionej młodzieży⁶¹.

6. Rozwój węgierskiego nacjonalizmu na przykładzie partii Jobbik

Po 2006 roku doszło na Węgrzech do dynamicznego rozwoju środowisk nacjonalistycznych, nie tylko na niwie *stricte* politycznej. Jednakże najbardziej spektakularny sukces odniosła partia Ruch na rzecz Lepszych Węgier (Jobbik Magyarorszáért Mozgalom), określana na ogół po prostu Jobbikiem. Formacja została założona 24 października 2003 roku, bazując m.in. na istniejącym od 1999 roku Stowarzyszeniu Młodzieży Prawicowej (Jobboldali Ifjúsági Közösség). Była to grupa młodzieży, w tym studentów, o poglądach narodowych⁶². Jobbik wziął sobie natomiast za cel stworzenie alternatywy politycznej wobec wspomnianej wyżej Węgierskiej Partii Sprawiedliwości i Życia, która skupiała wówczas głosy „radykalnie prawicowych” wyborców⁶³. W swoim manifeste formacja zadeklarowała zakończenie zmiany systemu politycznego oraz stworzenie bardziej sprawiedliwego społeczeństwa. Potępiono zarówno dziedzictwo komunizmu, jak i dążenia do stworzenia „ultra-liberalnego, tak zwanego społeczeństwa otwartego”⁶⁴. Ugrupowanie określiło się wówczas jako „skoncentrowana na wartościach, konserwatywna, partia chrześcijańska z radykalnymi metodami”⁶⁵. Zadeklarowano również, że Jobbik kładzie nacisk na ochronę narodowych wartości oraz interesów. Zadeklarowano sprzeciw wobec prób wyeliminowa-

⁶¹ Tekst utworu: *Kárpátia - Barátom mondd merre vagy?*, <http://www.zeneszoveg.hu/dalszoveg/31304/karpatia-/baratom-mondd-merre-vagy-zeneszoveg.html> (dostęp: 24.02.2017).

⁶² *A kezdetek: A Jobbik megalakulása*, <https://jobbik.hu/jobbikrol/kezdetek-jobbik-megalakulasa> (dostęp: 24.02.2017).

⁶³ Tamże.

⁶⁴ *Manifesto*, http://jobbik.com/manifesto_0 (dostęp: 24.02.2017).

⁶⁵ Tamże.

nia narodów jako „fundamentalnych społeczności ludzkiej egzystencji”, a także wyrażono pragnienie kraju zapewniającego oraz promującego „duchowy, mentalny oraz materialny postęp narodu węgierskiego”⁶⁶.

Jobbik pierwszy raz wziął udział w wyborach parlamentarnych wiosną 2006 roku, tworząc jednak koalicję wyborczą ze wspomnianą wyżej MIÉP. Otrzymano zaledwie 2,2% głosów, co nie mogło być uznane za sukces wyborczy⁶⁷. Poparcie dla Jobbiku zaczęło szybko wzrastać właśnie po wydarzeniach mających miejsce kilka miesięcy później. Wyborcy poczęli bowiem postrzegać w tej formacji alternatywę wobec dotychczasowych elit politycznych. Pierwszy sukces wyborczy Jobbik odniósł w 2009 roku podczas wyborów do Parlamentu Europejskiego: 14,77% – był to trzeci wynik spośród wszystkich komitetów wyborczych⁶⁸. Warto podkreślić, że rządząca wówczas jeszcze MSZP uzyskała 17,37%, natomiast jej długoletni koalicjant SZDSZ nawet nie przekroczył progu wyborczego (2,16%). Zdecydowane zwycięstwo odniósł oczywiście Fidesz w koalicji z Chrześcijańsko-Demokratyczną Partią Ludową (Kereszténydemokrata Néppárt, KDNP): 56,36%⁶⁹. Wybory parlamentarne z 2010 roku ukazały zdecydowany zwrot Węgrów w prawą stronę. Jobbik uzyskał 16,67% głosów w pierwszej turze (na listy partyjne), zwyciężyła zaś koalicja Fidesz—KDNP: 52,73%⁷⁰. Trend potwierdził się w 2014 roku. Jobbik zdobył 14,67% poparcia w majowych wybo-

⁶⁶ Tamże.

⁶⁷ 2006 *Országgyűlési Választások*,

http://www.valasztas.hu/parval2006/main_hu.html (dostęp: 24.02.2017).

⁶⁸ *Az Európai Parlament tagjainak választása 2009. június 7. Az Európai Parlamenti választás összesített eredménye*,

http://www.valasztas.hu/hu/ep2009/7/7_0_index.html (dostęp: 24.02.2017).

⁶⁹ Tamże.

⁷⁰ 2010. évi *Országgyűlési Képviselő Választás. 1. fordulója - 2010. április 11*, <http://www.valasztas.hu/dyn/pv10/outroot/vdin1/hu/1120.htm> (dostęp: 24.02.2017).

rach do Parlamentu Europejskiego⁷¹, natomiast aż 20,22% w przeprowadzonych miesiąc wcześniej krajowych wyborach parlamentarnych⁷². Jest to najważniejszy, jak do tej pory, sukces wyborczy partii.

Warto jednak podkreślić, że w ostatnim czasie Jobbik określa się coraz częściej jako „partia ludowa” czy też „narodowa partia ludowa” oraz łagodzi swój dyskurs⁷³. Coraz trudniej znaleźć w wypowiedziach polityków Jobbiku bezpośrednie odwoływanie się do nacjonalizmu, na co wpływ mogą mieć negatywne skojarzenia związane z tym pojęciem. Partia pragnie pozyskać kolejnych wyborców, także umiarkowanych, przedstawiając Jobbik jako jedyną alternatywę wobec Fideszu. Z drugiej strony, niezmiennie pozostają cele partii, takie jak ochrona interesów oraz wartości narodowych, sprzeciw wobec liberalizmu, globalizacji itd.⁷⁴ Dlatego Jobbik można nadal określać mianem ugrupowania nacjonalistycznego, przy zaznaczeniu, iż ma to charakter aksjologicznie neutralny.

Zakończenie

Najnowsze sondaże potwierdzają popularność Jobbiku, lecz również zdecydowaną przewagę koalicji Fidesz–KDNP. Według badań agencji Századvég z lutego 2017 roku, prawie połowa pewnych swoich preferencji wyborczych Węgrów (49%) oddałaby głos

⁷¹ *Az Európai Parlament tagjainak 2014. évi választása*, <http://www.valasztas.hu/dyn/ep14/szavossz/hu/emjk.html> (dostęp: 24.02.2017).

⁷² *Országgyűlési képviselők választása. 2014. április. 6.*, <http://valasztas.hu/dyn/pv14/szavossz/hu/hatar.html> (dostęp: 25.02.2017).

⁷³ *Nemzeti néppárt*, <https://jobbik.hu/hireink/nemzeti-neppart> (dostęp: 25.02.2017).

⁷⁴ *Zob. A Jobbikról*, <https://jobbik.hu/jobbikrol> (dostęp: 25.02.2017).

na koalicję Fidesz–KDNP, 19% na Jobbik, 18% na MSZP⁷⁵. Warto też przywołać badania Foundation for European Progressive Studies (FEPS) z 2016 roku, które ukazują, że 53% Węgrów pomiędzy 15 a 34 rokiem życia zagłosowałoby na Jobbik, 17% wybrałoby Fidesz, 11% formację Polityka Może Być Inna (Lehet Más a Politika, LMP), a tylko 6% wskazało MSZP⁷⁶. Oznacza to zatem, iż co najmniej 70% młodych Węgrów zagłosowałoby na formacje prawicowe. W badaniach zapytano też o wybór ulubionego polityka wśród młodej generacji. Najpopularniejszym okazał się lider Jobbiku, Gábor Vona, uzyskując 26% głosów badanych, podczas gdy Viktor Orbán 13%⁷⁷. Jobbik okazał się również, zdaniem młodych Węgrów, formacją najbardziej uczciwą (38%), najbardziej sprzeciwiającą się korupcji (44%) oraz najlepiej rozumiejącą młodzież (48% głosów)⁷⁸. Te wyniki wyraźnie ukazują, że Jobbik ma szansę stać się alternatywą dla Fideszu, nie zaś formacje o profilu lewicowym lub liberalnym, jak zapewne chciałoby wielu krytyków rządów Orbána.

Trudno tymczasem nie zgodzić się ze stwierdzeniem, że popularność nacjonalizmu w danym punkcie dziejów jest efektem radykalizacji nastrojów, niegodzenia się z zastanym porządkiem politycznym, społecznym czy gospodarczym. Można śmiało postawić tezę, iż żyjemy w epoce odradzania się nacjonalizmów, które jednak nie muszą przybrać wynaturzonych form z pierwszej połowy XX wieku. W całej Europie (i nie tylko, co dobitnie pokazują wybory prezydenckie w Stanach Zjednoczonych) widać zwrot ku partyku-

⁷⁵ *Századvég – Erősödő Fidesz–KDNP*,

<http://szazadveg.hu/hu/kutatasok/az-alapitvany-kutatasai/piackutatas-kozvelemeny-kutatas/erosodo-fidesz-kdnp> (dostęp: 25.02.2017).

⁷⁶ *The Millennial Dialogue Report. Hungary*,

<https://www.millennialdialogue.com/media/1062/millennial-dialogue-hungary-report-v3.pdf> (dostęp: 25.02.2017).

⁷⁷ Tamże.

⁷⁸ Tamże.

larnym interesom narodowym, krytykę ładu gospodarczego opartego na neoliberalizmie, jak również coraz ostrzejszy sprzeciw wobec polityki tzw. wielokulturowości. Jeżeli zamieszki z 2006 roku były katalizatorem rozwoju węgierskich środowisk nacjonalistycznych, to w skali europejskiej podobną funkcję może pełnić kryzys imigracyjny. Oczywiście beneficjentami politycznymi nowego trendu wydają się być nacjonaści, czego dowodem są wyniki uzyskiwane przez formacje nacjonalistyczne lub eurosceptyczne w przeróżnych krajach europejskich: od Wielkiej Brytanii po Grecję, od Finlandii po Francję. Co więcej, rywalizacja wyborcza wymusza stopniową radykalizację czołowych partii o profilu konserwatywnym. Widać to doskonale na przykładzie Fideszu, który toczy z Jobbikiem batalię o prawicowy elektorat, a zatem przejmuje część postulatów tej partii.

Być może historia ludzkości, przynajmniej w europejskim wydaniu, jest nieustającym cyklem następujących po sobie przeciwnych idei. Brak zgody na zastaną rzeczywistość powoduje rebelię, a w końcu triumf buntowników. Czy nacjonaści są zatem skazani na sukces?

*The 2006 Budapest Riots. The Catalyst
for the Development of Hungarian Nationalism*

The speech made by the post-communist Prime Minister, Ferenc Gyurcsany, was made public on 17th September 2006, and caused bloody riots in Budapest, as well as awakened emotions the Hungarian have not felt since at least 1989. The head of the government admitted to having been lying to the people and ruining the economy of the country. In 2010, this brought about a decisive electoral vic-

tory of Fidesz, but the other political beneficiaries of these events were the Hungarian nationalists. Although they have already made their presence on the political scene known prior to that, the events of 2006 became the catalyst of their success. Jobbik, a formation regarded as nationalistic, was successful in 2009, 2010, and 2014 elections. Currently, it also appears to be the main alternative for the ruling Fidesz party. The aim of this article to present the importance of the events of 2006 to Hungarian nationalism, while at the same time it also underscores the importance of grass-root work in various fields, including culture. The paper will also briefly discuss the Hungarian political scene after the political transformation and what caused of the defeat of the coalition government made up of post-communists and liberals.